

OFICIS TRADICIONALS A LA SERRA DE TRAMUNTANA

Diapositiva 1: En aquesta activitat que forma part del projecte “La Serra de Tramuntana, un món per descobrir” de l’entitat Tramuntana XXI parlarem en línies generals sobre els oficis tradicionals de la Serra de Tramuntana.

Diapositiva 2: L’objectiu d’aquest projecte és que coneguem i estimem un poc més la Serra de Tramuntana, les seves muntanyes i tot allò que aporta, ja sigui natural o cultural. Allò que coneixem, ho estimam i cuidam.

Diapositiva 3: La Serra de Tramuntana ocupa el nord-oest de Mallorca. S’estén al llarg d’uns 90 km, amb una amplada màxima de 15 km. Ocupa el 30% del territori de l’Illa.

Són 19 els municipis que formen part de la Serra. Els més grans són Pollença, Calvià i Escorca. En total, hi viu una població de 40.000 persones.

Diversos cims que conformen la Serra superen els 1.000 m d’altitud. Destaca el Puig Major (1.443), el Puig de Massanella (1.348), la Serra d’Alfàbia (1.069 m), es Teix (1.064) i Es Galatzó (1.026 m).

La **Serra de Tramuntana** va ser declarada **Patrimoni Mundial** per la **UNESCO** en la categoria de Paisatge Cultural. Aquest reconeixement posa en valor la relació que hi ha hagut durant segles entre natura i societat a la Serra, i la forma en la que s’ha produït aquesta unió, integrant-se completament en el paisatge de la Serra. Ja no podem imaginar la Serra sense margades, camins de ferradura, o sitges de carbones, entre altres.

Diapositiva 4: En aquesta diapositiva podem veure una sèrie d'exemples de la diversitat d'elements i de paisatges de la Serra.

A la primera imatge podem veure un de tants elements patrimonials que hi ha a la Serra. En aquest cas, una barraca de carboner construïda amb la tècnica de pedra en sec (tècnica de construcció on no s'utilitza cap tipus de material per aferrar les pedres) i una sitja.

A la imatge central, veiem una vista general d'algunes muntanyes. La muntanya que se veu millor a la fotografia és el Puig Major, la muntanya més alta de les Illes Balears. La Serra de Tramuntana proporciona un paisatge impressionant.

També hi podem trobar molta biodiversitat, tant d'animals, plantes, fongs, etc. La imatge que surt a la fotografia és un endemisme de la Serra. És a dir, és una espècie que només creix en un lloc concret de les muntanyes de la Serra i en cap altra banda del món. És per això que és molt important protegir la biodiversitat única de la Serra.

A més hem de tenir en compte que a la Serra també hi viu gent. Selva, Alaró, Sóller, etc. són pobles de la Serra de Tramuntana. El de la foto és el poble de Valldemossa.

Finalment, també és important i curiós remarcar que hi ha un illot de les balears que forma part de la Serra de Tramuntana: Sa Dragonera. A Sa Dragonera hi viu una espècie molt característica: la sargantana.

Diapositiva 5: Avui en dia principalment anem a la Serra de Tramuntana per passar-ho bé i passar el nostre temps lliure. Entre les activitats que podem anar a fer a la Serra hi trobam anar a cercar bolets, anar d'excursió o d'acampada, anar a cuidar l'hort i els animals, o bé anar a fer estudis i investigacions, entre d'altres.

Totes aquestes activitats s'han de fer seguint les indicacions pertinents i sempre respectant l'entorn natural.

Ara bé, antigament, bona part del territori de la Serra era una font de recursos per moltes famílies que es guanyaven la vida duent a terme una sèrie d'activitats, entre les quals hi havia el carboneig, la recol·lecció de neu, i la construcció de marges, entre d'altres.

Diapositiva 6: L'ofici de carboner era molt abundant a la Serra fa ja una sèrie d'anys. Els carboners anaven a la Serra per produir carbó vegetal a partir de la llenya de les principals espècies d'arbres dels boscos, normalment alzines. Aquest carbó que produïen era un important recurs per les famílies dels pobles de la Serra i font d'energia bàsica.

L'activitat es produïa durant els mesos de primavera i estiu. Durant la temporada de feina el carboner vivia i es refugiava a la barraca, mentre es produïa el carbó al rotllo de sitja.

Normalment, devora la barraca i la sitja també es construïa un forn on el carboner fabricava el seu propi pa per poder alimentar-se durant la temporada de feina a la muntanya que normalment durava uns 15 dies.

Diapositiva 7: Un altre ofici tradicional característic de la Serra era l'ofici de nevater.

Els nevaters, durant els mesos d'hivern es desplaçaven a les muntanyes de la Serra per recollir la neu que s'utilitzaria en finalitats terapèutiques i per fer gelat. Durant els dies de feina, vivien a unes petites i senzilles construccions de pedra en sec de devora els pous de neu.

La neu s'emmagatzemava a les cases de neu. Per fer-ho els nevaters pitjaven molt be la neu fins convertir-la en gel i la tapaven amb càrritx perquè es conservés.

Per transportar-la al poble, s'utilitzaven bísties, ja que no era possible desplaçar-se amb carro per les zones de la muntanya on hi havia les cases de neu.

Diapositiva 8: Un altre dels oficis tradicionals de la serra és el de marger el qual avui en dia encara perdura, encara que d'una forma menys important que anys enrere.

La tècnica de construcció que utilitzen els margers és molt antiga i perfeccionada i consisteix en crear murs de pedra calcària disposades una damunt l'altra sense utilitzar cap tipus d'argamassa per subjectar-les.

Amb aquesta tècnica, a més de construir camins, parets i altres estructures com ara les barraques de carboner, es construeixen els marges.

	<p>Els marges són imprescindibles per poder dur a terme l'activitat agrícola a la Serra, ja que permeten cultivar en zones inclinades de les muntanyes. Els cultius tradicionals de les marjades de la Serra són la vinya, l'olivera, els cítrics, etc.</p>
--	---

	<p>Diapositiva 9: Altres oficis tradicionals de la Serra poden ser l'ofici de calciner, agricultor, ramader, etc.</p>
---	--

	<p>Diapositiva 11: Abans d'acabar... Que posa en perill la Serra i la seva diversitat i patrimoni?</p> <p>Per una banda, les espècies invasores que han arribat d'altres bandes del món. És el cas de l'ós rentador i el coatí. Dues espècies no pròpies del nostre territori que poden ocasionar greus problemes a la fauna i la flora autòctones, ja que poden desplaçar altres espècies, transmetre malalties que aquí no existien, etc.</p> <p>Aquestes espècies exòtiques han arribat a la natura perquè les persones les hi hem amollat. No s'han de tenir aquests animals com a mascotes i molt menys amollar aquests animals a la natura.</p> <p>La processionària del pi també és una espècie que va venir de fora i ocasiona importants problemes als pins. Els defolia (deixa sense fulles). Moltes vegades els pins es recuperen una vegada passada la temporada, però alguns pins vells o malalts, poden no superar l'impacte de la plaga.</p> <p>També s'han de tenir present aquelles espècies que són pròpies de la nostra illa però que per diversos factors han esdevingut un problema. És el cas de la cabra mallorquina assilvestrada. Era una espècie de la ramaderia mallorquina que amb l'abandonament del món rural ha passat a assilvestrar-se i viure lliurement a l'entorn natural. Les seves poblacions són molt grans, i són un problema per algunes espècies de plantes. No hi ha depredador natural de la cabra que equilibri les poblacions i creixen sense control.</p> <p>Una altra espècie que en els darrers anys dona problemes és el banyarriquer, un escarabat molt gran que afecta a les alzines. Les larves foraden les alzines per dedins i les poden</p>
--	---

	<p>acabar matant. Les alzines dels nostres boscos majoritàriament estan molt envellides i se veuen més afectades pel banyarriquer.</p> <p>També hi ha altres factors que posen en perill la biodiversitat de la Serra, i són ocasionats directament per les persones. Tots sabem que a la natura no hem de cridar, ni fer molt de renou. Hem d'evitar trepitjar intencionadament fauna i flora, com també hem d'evitar arrabassar plantes i fer mal bé l'entorn.</p> <p>Sempre que sigui possible hem de tornar a casa els residus que hem generat a la natura. Moltes vegades a la muntanya ja no hi ha papereres, per tal de no crear punts bruts. I per acabar, hem de seguir les indicacions de les institucions en relació a l'ús del foc, un perill molt important pels nostres boscos.</p>
--	--

	<p>Diapositiva 12: Així, quan anem a fer una volta per la Serra hem de respectar-la i cuidar-la i seguir les indicacions pertinents.</p> <p>Si veiem una espècies invasora, com ara el coati o l'ós rentador és important que donem avís al COFIB (Centre de Recuperació de Fauna) o bé telefonem a l'112 i ells sabran quines passes seguir. A l'112 també hi podem telefonar per qualsevol emergència.</p>
--	---